

DR. OLÁH JÁNOS

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Szeged

Mester János, a korabeli olasz pedagógia népszerűsítője

Mester János (1879–1954): római katolikus teológiai tanár volt, majd a szegedi egyetem pedagógiai tanszékére került. Pedagógiai szakirodalmi tevékenysége igen sokrétűnek mondható. A szakemberek előtt jól ismert munkássága, melyben az olasz pedagógiát, filozófiát és esztétikát ismertette meg kortársaival. „*Az olasz nevelés a XIX. és XX. században*” című munkája ma is fontos forrás. Kiemelendő, hogy művében az egyes fontosabb irányzatok magyarországi elterjedését, ismertségét és kritikáját is bemutatja. Így van ez Maria Montessori és az Agazzi nővérek pedagógiájának ismertetése során is.

Maria Montessori volt az első nő, akit a római egyetemen orvosdoktorrá avattak (1895). 1898 szeptember elején tartották Turinban az első olasz tanügyi kongresszust, melyen 3000 nevelő vett részt. Az ülés megnyitása közben érkezett a megröszélt hír: Erzsébet királynét Genfben meggyilkolták, s a gyilkos olasz ember. Rövid idő alatt ez már a harmadik eset, melyben a merénylő olasz származású. Maria Montessori ekkor határozta el, hogy létrehozza a rendellenes gyermekek iskoláját. Megszervezte az iskolát, gyógykezelt a beutalt gyermekeket, közben megtartotta egyetemi előadásait. Eleinte inkább betegeknek tekintette a beutaltakat, s mint orvos igyekezett segíteni rajtuk. Később rájött, hogy neveléssel sokat lehet segíteni. 1907. január elsején nyílt meg az első Casa dei bambini. Elméletét az „*Il metodo della pedagogia scientifica*” című művében fejtette ki. Magyarul a Néptanítók Lapjában Kenyeres Elemér közölt sok értékes cikket az új itáliai irányzatról. Ő közölte folytatásokban a Kisdednevelés 1929–30. évfolyamában Montessori „*Il Manuale*” (Kézikönyvem) művét, Burchard-Bélaváry Erzsébet fordításában.

Mester János leírja, hogy Montessori nem híve a hagyományos iskolának, hanem az otthonnak, háznak. A casa dei bambini-ben nincsenek padok és katedra, hanem minden osztály egy kis család benyomását kelti, amelyben megvan minden kényelem: kis előszoba, olvasóterem, konyha és alvóterem. Ebben a nevelő feladata az, hogy a gyermeket összehozza a neki megfelelő környezettel. Az egyéni cselekvés, az aktivitás a Montessori rendszer sarkatétele. A cselekvés megindítója a tanító, irányítója a jól megválasztott tanszer, de a cselekvő alany a gyermek maga. Az olasz pedagógus kezdetben elítélt minden jutalmat és büntetést, a későbbi Montessori sok tekintetben megegyezik Don Boscoval: csak az anyagi természetű jutalmak és büntetések ellen harcolt.

Mester János szerint a korabeli Magyarországon jobban megértették az évről évre alakuló, fejlődő irányzatot, mint Németországban. A magyar professzor bemutatta, hogy Montessori legalaposabb, legélesebb kritikusa saját hazájában volt: Lombardo-Radice, aki azt kifogásolta, hogy a pedagógusnő a gyengeelméjűek oktatásából indult ki, s az ott szükséges gyakoroltatás mesterséges eszközeit a rendes gyermekekre alkalmazta, és ezeket szükségtelenül korlátozta, valamint hiányoznak az Olaszországban felette fontos művészi eszközök: ének, rajz, mese s a versek előadása. Ezeket

a kifogásokat ismételte meg Claparède Genfben és Stern Hamburgban. Casotti sem értett egyet Montessorival több vonatkozásban.

Montessori minden bírálat ellenére nagy hatást gyakorolt hazájában, hivatalosan is elismerték. Eszméi több új nevelési rendszer keletkezését segítették elő: Dalton-terv, a Makinder-féle egyéni munkarendszer, a svájci vidám iskola (scuola serena), a Winnetka rendszer.

Mester János említett könyvében bemutatta az olasz pedagógusnő magyarországi hatását. Várnai Sándor már 1912-ben cikket írt Montessori pedagógiájáról. 1913-ban az Erzsébet-nőiskola közlönyében: a „Nemzeti nőnevelés”-ben: „A Montessori-féle rendszer és kritikája” című cikke jelent meg. Az „Új Élet” hasábjain Ozorai Frigyes ismertette tanulmányában a rendszert 1914-ben. Az ő kezdeményezésére a fővárosi pedagógiai szemináriumban már a háború előtt bemutatták Montessori taneszközeit, 1912-ben pedig a Hermina úti misszionárius óvodát az új eszközökkel rendezték be.

A második magyar Montessori-féle intézet (óvoda és iskola) 1926-ban nyílt meg Burchard-Bélaváry Erzsébet vezetésével. Burchard-Bélaváry Amszterdamban részt vett egy Montessori tanfolyamon, melyre a hollandoktól kapott ösztöndíjat. Magyarországon először önerejéből nyitotta meg intézetét, amelyet aztán a későbbiekben állami támogatással üzemeltetett. A Kisdednevelés hasábjain ő is folytatásban közölte Montessori egyik munkáját.

Montessori munkásságáról a Magyar Paedagogia közölt cikkeket (1924., 1925., 1931.).

Bardócz Pál: „Dr. Montessori Mária nevelési rendszere és módszere” címmel tartott előadást, illetve jelentetett meg könyvet, melyhez dr. Finácz Ernő írt előszót, aki az olasz pedagógusnő értékeit így foglalta össze: „Vállalkozásának érdemét abban látom, hogy az alkalmoszerű nevelést igen szerencsés összhangba tudta hozni, vagyis a természetes fejlődést akként tudta pontosan kitűzött célok szolgálatába állítani, hogy a gyermek egészen természetesnek érzett egymásutánban halad végig saját tevékenységével mintegy spontán módon azokon a fokozatokon, melyeket az elméleti belátás eléje szabott.”

Mester János említett művében igen nagyra értékelte Maria Montessori munkásságát. Tett azonban néhány megjegyzést is: az olasz pedagógusnő tanszerei nagyon bonyolultak, mesterségesek és kevésbé szórakoztatók; túlozza a szabadság elvét, amikor majdnem kizárja a tanítónő vezetését; korán erőlteti az írást és olvasást ahelyett, hogy a kisgyermekkorban megfelelőbb játékkal és foglalkozással fejlesztené a képességeket.

Maria Montessori gondolatait fejlesztette tovább az Agazzi-nővérek „anyai iskolája” (más néven „scuola di metodo”). Módszerük tovább bővíti az olasz keresztény iskola hagyományait (Nérei Szent Fülöp, Don Bosco).

Agazziék alapelvei megegyeznek Montessoriéval abban, hogy nagyrabecsülik a gyermek egyéniségét, tevékenységét, mozgási ösztönét és szabadságszeretétét. Azt mondják, hogy a természetes világrendben a családnak van joga a nevelésre, az iskolák és egyéb intézmények csak a családi nevelés kiegészítői vagy pótlásai, ezért a családi nevelés mintájára játékkal és foglalkoztató cselekvéssel kell fejleszteni a gyermek személyiségét. Agazziék intézményének velejárója a vidámság, a derű. Ezt segítik elő a színielőadások, a ritmikus tánc, a zene, az ének, gyermekrajzok, kézimunkák, „beszélgetések a természettel”. Iskolájuk méltán érdemelte meg a kitüntető címet: „scuola serenamente formativa” (vidáman alakító iskola). Agazziék és követőik ránevelték a gyermekeket a jó modorra, udvarias magatartásra, hasznos munkára, pontosságra; a föld, a munka, a virág, a dal és a tisztaság tiszteletére. Mester János példamutatónak tartotta, hogy különös figyelmet fordítottak a szép olasz beszédre.

A fentiekből látható, hogy Mester János említett munkája valóban fontos lehet a ma pedagógusának is.

IRODALOM

1. Mester János: Az olasz nevelés a XIX. és XX. században. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Bp., 1936.
2. Pedagógiai Lexikon. III. kötet. Akadémiai Kiadó, Bp., 1978.

3. Pukánszky Béla-Németh András: Neveléstörténet. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994.
4. Oláh János: Don Bosco pedagógiai nézetei. Módszertani Közlemények 1993/2 95-99. p.

Tisztelt Kollégák!

Felhívjuk szíves figyelmüket a JGYTF Kémia Tanszéke akkreditáció alatt álló

**Hogyan segíti az ember és természet kapcsolatának
megértését a korszerű kémiaoktatás?**

című tanártovábbképzési programjára.

A várhatóan szeptemberben induló 2 féléves, 120 órás, gyakorlatokkal kiegészített előadásorozat áttekintést nyújt a kémia és a kémiai tantárgypedagógia újabb eredményeiről. A továbbképzés résztvevői számos aktuális kérdésre kaphatnak választ:

Milyen új tanítási segédletek állnak a kémiatanárok rendelkezésére?

Milyen szerepet játszik környezetünk védelmében, illetve környezetünk szennyezésében a kémia?

Hogyan látja és hogyan mutathatja be a kémiatanár a mindennapok kémiai folyamait? Az egészséges életmód és a káros szenvedélyek a kémia tükrében.

Hogyan értelmezhetjük és szemléltethetjük korszerűen a szerkezet és tulajdonság összefüggéseit?

Milyen kihívásokkal kell szembenéznie napjaink kémiai technológiájának?

Hogyan segíti a kémiatanár munkáját a film, a video és a számítógép alkalmazása?

Mit tehet a tanár a tanulók sokoldalú, kiegyensúlyozott személyiségfejlődése érdekében?

A továbbképzés programjának összeállítása során figyelembe vettük a NAT követelményrendszerét és a Kormány 277/97 (XII. 22.) rendeletének a kötelező tanártovábbképzésre vonatkozó előírásait.

A kötelező továbbképzésként elfogadható teljes program és szakvizsga részvételi díja 40.000 Ft/ fő.

A program összeállítói és előadói:

Dr. Seres László D.Sc. tanszékvezető egyetemi tanár

Dr. Siposné Dr. Kedves Éva c. főiskolai tanár

Dr. Herzfeld Rozália főiskolai docens

Dr. Marsi István főiskolai docens

Király Zoltán főiskolai adjunktus

Péntek Lászlóné szakvezető tanár

Kérdéseiket és jelentkezésüket várja:

Dr. Siposné Dr. Kedves Éva
c. főiskolai tanár

JGYTF Kémia Tanszék
6725 Szeged, Boldogasszony sgt. 6.